

A kolozsvári egyetem hazaérkezett.

Üdvözlő beszéd a kolozsvári M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetem ünnepi megnyitó ülésén, 1940. október hó 24-én.

Főméltóságú Kormányzó Úr!
Főméltóságú Asszonyom!
Királyi Fenségek!
Eminenciás Uram!
Kegyelmes Uraim!
Domine Rector Magnifice!
Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A két évtizedes száműzetéséből egy ország örömmujongása közt diadalmasan hazaérkező M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetemet hódolattal köszöntöm egykori hallgatóinak nevében, kik a tanítvány becsületes hűségével, mélységes szeretetével, rendületlen hitével és csüggedetlen szilárd bizalmával vártuk, reméltük, remegtük és imádságos munkával könyörögtük e főséges történeti fordulat igazságtevő bekövetkezését. Annak a több mint 50 ezer tanítványnak és közel 15 ezer doktornak a szellemét idézem s az élő nemzedékek ide áramló meleg örömét tolmácsolom, akik 1872-től kolozsvári működésének utolsó napjáig ezen az egyetemen nyertek szellemi életformát s a magasabbrendű irányító munkára átfogó egyetememes látást.

Tanárok és tanítványok országos hírű fényes neveit őrzik az egyetem évkönyvei, a közélet intézményei s a magyar tudományosság elévülhetetlen lapjai. Ezrekre megy azoknak a tanítványoknak a száma, kiket a világháború hősi kötelességteljesítésének vértanui sorában tisztel a hálás kegyelet. Láthatatlan sereg láthatatlan oszlopai beláthatatlan területté szélesítik e természet s elmúlt életek továbbélő eszmei értékei hosszannáznak, amikor Erdély szemefénye, kincses Kolozsvár büszkesége ismét elfoglalja helyét a magyar művelődés szerkezeti egységében.

Testben-léleekben itt állunk mi, a világháborút megelőző két-három évtized tanítványai. Valamennyi nemzedék közül, kiknek az egyetemen tanult elméletet gyakorlattá, a szellemet sugárzó hatóerővé s a tudomány betűit eleven életté kellett formálnunk, nekünk jutott a legpróbásabb feladat, tudatos elszántsággal vállalva a trianoni feldarabolás kegyetlen következményeit.

Ezen az örömnünnepen, amikor üldözött álmaink és büntetett vágyaink válnak valóra a képzeltnél színesebb és hihetlenebb formában, senki se higgye, hogy sebeink mutogatásával fogunk hivalkodni. De a kézzorítás meghatottságában lelkendező szavakkal legalább el kell mondanunk szívünkre ölelt egyetemünknek, hogy magunkra hagyatott árvaságunkban sem lettünk hűtlenek a tőle képviselt magasabb eszmeiséghez. El kell mondanunk, hogy sok minden történt itt az elmúlt húsz esztendő alatt, csendben, sokszor rejtetten s a körülményekszabta okossággal, de mindig céltudatosan és lankadatlan szívóssággal, ami pótolni igyekezett az egyetem kényszerű távozása után maradt szédítően tátongó űrt. Szemináriumokat szerveztünk az idegen légkörbe került ifjúságunk magyar műveltségének kiegészítésére s lelki integritásának megóvására, könyvtárakat állítottunk működésbe a magyar művelődés tilalmazott értékeinek közvetítésére s a magyar tudományosság eredményeinek hozzáférhetővé tételére, s különösen gondos figyelmet fordítottunk arra, hogy a mögöttünk felnyomuló nemzedék magyar öntudata és művelődési eszménye csorbát ne szenvedjen.

A húszéves megszállás keservesen megalázó éveiben a mi szegény és szerény erdélyi életünknek egyik jellemvonása volt, hogy a sok tenni-való miatt nem értünk rá az üres szólamokra és a nagyhangú szövirágok cicomáira. Tettekben éltünk, mindig csak a tetteket kerestük és erőszakoltuk. Ezért most sem tudom megtalálni a mai alkalom nagyszerűségéhez illő szín pompás szavakat, hanem e helyett arra kérem az otthonába hazaérkezett tudományegyetemet, hogy a tanítványi ragaszkodás igénytelen ajándékképpen fogadja el tőlünk azt a tudományos munkásságot, amely 17 kötet folyóiratban, számos önálló kiadványban s többszáz elhangzott előadásban igyekezett Erdélyben a tudományos közszellemet ébrentartani s a tudomány elhalkult szavával a magyar művelődésbe vetett bizalmat erősíteni.

Elnézést kell kérnünk, ha ez a tudományművelés, amely mögött mindig ott hevült az a gondolat, hogy a magyar tudományosság erdélyi hagyományainak megszakítatlan folytonosságát kell őriznünk Alma Materünk visszatértéig, hiányokat, esetleg gyarlóságokat mutat. Nem nyugodt munka volt ez, hanem a hősi korszakokba illő rendkívüli

küzdelem az anyagi nehézségekkel, a tudományos intézetek és eszközök nincstelenségével, a szellemi elszigeteltség tehetetlenségével s nem utolsó sorban a szüntelen sajtóellenőrzéssel s a tudományos munka szabadságát gúzsbakötő ellenséges érzületű politikai magatartással. E küzdelmekben kierőszakolt eredményeink mégis életünk legszebb emlékei maradnak, valamint az is, hogy boldogan és mély tisztelettel jelenthetem a M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetemnek: az Erdélyi Múzeum-Egyesület, amely már 1872-ben az egyetem kibontakozását a legnagyobb áldozatkészséggel támogatta s később is utolsó lehelletéig önzetlenül szolgálta az egyetem célkitűzéseit, nemcsak felébredt aléltságából és felépült romjaiból, ahol az 1919-ben földönfutóvá lett egyetem hagyta, hanem szervezetet adott, kereteket nyújtott s anyagi segítségét biztosított a tudományos munka minden ágában az erdélyi erők összefogására, kifejtésére, s ma ismét szívvel-lelélekkel rendelkezésére áll az egyetemnek a kezdeti nehézségek áthidalásában.

A volt tanítványoknak az a csoportja, mely az egyetem eszmeiségével egy pillanatra sem szakította meg a szellemi kapcsolatot, önmegtagadással vállalva a tudományos érvényesülés reménytelenségét, dolgozott két évtizeden át csak azért, hogy ne érezze Erdély magyarsága a tudomány nélküliség alacsonyrendűségét. Nem kereste, mert hiszen nem is kereshette azt a kitüntetést, amely néhány tagját most a Kolozsvárt megelevenedett Ferenc József-Tudományegyetem katedráira emelte. Mélységes hála és forró köszönet a legmagasabb kegynek, mely küzdelmes pályafutásokat koronázott meg a tudóst érhető legnagyobb elismeréssel, s fiatal erők előtt nyitotta meg a tudományművelés és a tudósnevelés páratlanul szép hivatásterületét.

A M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetem multjának egyik sajátos vonása, hogy sem alapításakor, sem kolozsvári működésének 47 esztendeje alatt ünnepies módon soha nem nyitották meg, az államfő és a kormány részvételével más egyetemeknek a szokásos módon nem mutatták be.

Kegyeskedjék megengedni, Főméltóságú Kormányzó Úr és magas m. kir. kormány, hogy a magyar művelődés e megszentelt földjén, ahol már Mátyás király ideje óta szakadatlan láncolata húzódik a tudományos és egyetemi törekvéseknek, ebben az időtlen időkre szóló történeti pillanatban az újralapításba becementezhessük az egyetem volt tanítványainak háláját és újonnan kinevezett tanárainak fogadalmát.

Fogadalmat teszünk Gondviselő Istenünk, Erdély népe s a magyar nemzet színe előtt, hogy az a katedra, melyet elfoglalunk, nem a méltóság trónusa lesz, hanem a tudományművelés és az ifjúságnevelés

pihenésnélküli műhelyévé forrósodik. Fáradozásunk és kítartásunk nem fog hiányozni, hogy a kolozsvári egyetem kitéphetetlenül belegyökerezék Erdély talajába, s a tudományos munka is úgy vegye birtokába ezt a szellemi területet, hogy az többé ne legyen romantikus elméletek és megfélemlítő tudománytalan hírverések színtere.

Ünnepélyesen fogadjuk: szigorúan fogunk őrködni, hogy a tudományosság csillogása alatt meg ne bujjon Isten- és erkölcstagadás, nemzetrontás, hitvallások és népek békéjének bomlasztása, társadalmi méltatlanság vagy bármely féktelenség. Rajta leszünk éber szemmel és szerető törődéssel, hogy tanítványainknak a tudomány megmutassa az erős élettudást, s káros mozgalmak, ferde törekvések magyar nemzeti és keresztény szellemű ifjúságunkon hajótörést szenvedjenek.

Újonnan kinevezett tanárai a kolozsvári egyetemnek becsületünkkel kötelezzük magunkat, hogy az egyetem eszmeiségét emberileg megközelíthető mértékben, tisztaságban és szépségben megvalósítani igyekszünk a magyar faji gény emelésére és védelmére. A felelősség szent érzésével tudjuk: alapvető munkánk feszültségén és minőségén fordul meg, hogy a visszanyert egyetem szellemi tulajdonunkban meg is maradjon s a történelem gyászos csapása itt többé meg ne ismétlődhesse.

Isten minket úgy segítsen, ahogy egy percig sem feledkezünk meg szent fogadalmunk becsületes teljesítéséről!

Dr. György Lajos.

